

Ragnar Jónasson

Inktzwart

Vertaald uit het IJslands door
Willemien Werkman



A.W. Bruna Uitgevers

1

How do you like Iceland?

Nou, hij was in elk geval niet naar het land gekomen om dit mee te maken.

De dag was goed begonnen, een prachtige juniochtend.

Er leek weinig verschil te zijn tussen de ochtend en de avond; het was de hele dag licht. Evan Fein had er enorm naar uitgekeken om dit land in de verste uithoek van de wereld te bezoeken.

Evan woonde in Edinburgh, waar hij kunstgeschiedenis studeerde. Het was zijn eerste reis naar IJsland. Daar hadden de natuurkrachten, alsof ze de ene ramp op de andere wilden stapelen, de bewoners binnen een korte tijdspanne twee vulkaanuitbarstingen bezorgd. De erupties waren nu voorbij, voorlopig tenminste. Evan was ze net misgelopen. Hij was pas een paar dagen in IJsland, was begonnen om wat rond te kijken in Reykjavík en op de populaire toeristische locaties in de omgeving. Daarna had hij een auto gehuurd om naar het noorden van het land te rijden. Hij had overnacht op een camping in Blönduós en was nu vroeg opgestaan. Hij wilde naar Skagafjörður. Hij had een cd gekocht met oude IJslandse popsongs en draaide die nu in de auto; hij begreep niet elk woord van de teksten, maar genoot van de muziek. Hij was er trots op dat hij een beetje een toeristennerd was en zich wilde onderdompelen in de cultuur van een volk dat hij bezocht. Hij reed op de weg over de Þverárfjall, maar verliet hem voor hij bij

Sauðárkrókur was, waar hij de Grettislaug wilde bezoeken, een warme bron die daar vlakbij moest zijn, op zee-niveau.

De weg naar de bron was echter moeilijk begaanbaar. Het was kennelijk vrijwel ondoenlijk om deze bron te bereiken, maar aan de andere kant heel aantrekkelijk om een poosje in het stomend hete water te liggen en van het heldere ochtendlicht en het natuurschoon te genieten. Hij reed met een slakkengang, kleine lammetjes liepen hem voor zijn wielen in de weg, of misschien hinderde hij hen juist. De bron leek nog ver weg. Hij begon te vrezen dat hij ergens een afslag had gemist. Hij ging steeds langzamer rijden en probeerde zich ervan te vergewissen of de bron misschien ergens verborgen lag. Was hij misschien te ver gereden? Nu zag hij een mooi vrijstaand gebouw, dat nog niet helemaal af leek. Het stond dicht langs de weg en ervoor stond een kleine, grijze bestelauto. De chauffeur van de bestelauto, of misschien de huiseigenaar, lag bewegingloos vlak bij het huis. Evan schrok, zette de auto midden op de weg stil en rende er zo snel als zijn voeten hem konden dragen heen. De IJslandse popmuziek schalde nog uit de eenvoudige speakers van de huurauto, haast surrealistisch in de omstandigheden waarin hij terecht was gekomen.

De man was dood. Evan meende op het eerste gezicht te zien dat het een man was, naar de lichaamsbouw en het kortgeknipte haar te oordelen. Het was uitgesloten om hem te herkennen aan zijn gezicht, want dat was overdekt met bloed; waar zijn ene oog had gezeten, zat nu een open wond.

Zijn adem stakte in zijn keel. Hij staarde naar het lijk, als aan de grond genageld, en draaide zich toen razendsnel om, om te zien of de moordenaar niet achter hem stond. Dat was niet het geval. Evan stond daar alleen bij

de dode. Naast het lijk lag een bebloed stuk hout, dat als wapen leek te zijn gebruikt. Toen Evan het stuk hout zag, kokhalsde hij plotseling, probeerde de gedachten eraan van zich af te zetten, haalde diep adem en hervond zo zijn evenwicht. Hij ging zitten op het hek voor het huis en wenste dat hij een andere bestemming had gekozen voor zijn zomervakantie.

2

Ísrún werd wakker van het gezoem van een vlieg die door het open slaapkamerraam naar binnen was gevlogen en keek op de klok: shit! Ze had langer kunnen slapen, hoefde pas om halftien op de nieuwsdienst te zijn. Het beloofde een rustige dag te worden: de vulkaanuitbarsting was voorlopig voorbij en er was weinig aan de hand in de stad, nu het zomer was. Komkommertijd. De enige taak die op dit moment op haar wachtte was het samenstellen van een paar lichte en vrolijke items uit het beeldmateriaal van zomerpret dat ze de dag ervoor samen met een cameraman had verzameld. Zomersfeer, om het avondjournaal met een lichte noot af te sluiten. Die berichten zouden pas na het laatste nieuws of pas de volgende dag worden vertoond; zulke sfeerbeelden kwamen altijd het laatst en werden doorgeschoven als er zich iets anders voordeed.

Ze werkte nu tien jaar bij de nieuwsdienst, met tussenpozen. Ze was meteen na haar eindexamen als invaller begonnen en was er naast haar studie psychologie mee doorgaan. Vervolgens had ze na haar bachelor een jaar lang in het ziekenhuis gewerkt, maar ze miste de spanning van de nieuwsdienst en dus ging ze terug. Voor haar master psychologie ging ze naar Denemarken, waarna ze weer werk probeerde te vinden als psycholoog, deze keer in Akureyri. Het was nu anderhalf jaar geleden dat ze ontslag had genomen in het ziekenhuis in Akureyri, naar Reykjavík was verhuisd en nogmaals bij de nieuwsdienst was gaan werken.

Veel van haar oude collega's waren inmiddels gestopt en er waren nieuwe gezichten in hun plaats gekomen, maar sommigen zaten nog altijd op hun plek. Ze had destijds, na haar eindexamen, werk gezocht bij het televisiejournaal, zonder op een positieve reactie te rekenen. Ze legde een beruchte journalistentest af en moest onder andere nieuwsberichten lezen voor de camera. Daarna wachtte ze en hoopte, maar ze dacht dat het litteken van een brandwond op haar gezicht ervoor zou zorgen dat ze geen kans maakte om op het scherm te komen. Die brandwond had ze opgelopen nadat een oude tante hete koffie over haar had gemorst toen ze nog maar een paar maanden oud was. Het litteken bedekte haar ene wang, en ze had met de jaren geleerd om het minder opvallend te maken met make-up, maar toch ontging het niemand. Misschien was het litteken wel de reden waarom ze zo graag televisiejournalist wilde zijn: om aan de wereld te laten zien – of in elk geval aan de IJslandse televisiekijkers – dat ze het niet als een belemmering zag.

Ze ging rechtop zitten in bed en rekte zich uit. Ze keek uit het raam, zag het huizenblok aan de overkant van de straat en de hoge bomen in de gemeenschappelijke tuin. Ze woonde alleen, had al twee jaar geen vriend meer gehad. Het was de langste aaneengesloten periode geweest dat ze alleen was, verder was ze altijd wel met iemand geweest. De langste relatie had vijf jaar geduurd, maar daar was een eind aan gekomen toen ze naar Denemarken verhuisde. Hij wilde niet meeverhuizen en ook niet op haar wachten. Nou, goed, hij moest het zelf weten.

Ze haalde veel meer bevrediging uit haar werk bij de televisie dan uit haar werk als psycholoog. De interesse voor haar vak was met de jaren afgenomen, maar ze was wel afgestudeerd, uit pure koppigheid. Haar opleiding kwam haar echter goed van pas bij de nieuwsdienst. In dit werk kreeg ze de kans elke dag iets nieuws mee te maken, met interessante

mensen te praten en soms lukte het haar een goede scoop te halen. Dat waren de beste dagen. Het enige wat haar niet beviel aan het werk was de tijdsdruk. De stress was op de een of andere manier verslavend, maar het betekende ook dat er weinig gelegenheid was om onderzoeksjournalistiek te bedrijven. De onderbemande diensten en de druk om de berichten voor het eind van de dag uit te doen gaan hadden tot gevolg dat het een zelden voorkomende luxe was dat je je echt langer in een zaak kon verdiepen.

De vlieg zoemde nu ergens anders in de kamer en Ísrún probeerde haar ogen weer dicht te doen. Waarom was die verdomde vlieg niet buiten gebleven en had hij haar niet laten slapen?

Ísrún stond op. Ze kon de tijd maar beter gebruiken, nu ze toch wakker was. Een paar minuten later liep ze in haar hardlooptenuue op straat. Ze moest braaf zijn en sporten. Ze ademde de ochtendlucht in, maar voelde niet de frisheid die ze 's ochtends gewend was, alsof de lucht vervuild was. Het was die vervloekte as van de Eyjafjallajökull, na de uitbarsting die het vliegverkeer in Europa had lamgelegd. Misschien was de vlieg wel naar binnen gevluht. De vulkaan was opgehouden met spuwen, maar hoewel de afstand van Reykjavík tot de plaatsen van de uitbarstingen groot was, had de wind voortdurend as over de hoofdstad geblazen en als het heel erg was, konden de mensen die gevoelig waren voor luchtvervuiling beter binnen blijven. De vulkaanuitbarsting had ook de angst aangewakkerd dat ze zou kunnen leiden tot een grotere, van de vulkaan Katla.

Ísrún woonde aan het Hagatorg, vlak bij de universiteit, in een tweekamerappartement. Ze was gewend om hard te lopen over de Ægisíða, als ze er tijd voor had, en besloot zich deze keer niet te laten tegenhouden door de vervuiling. Ze dacht aan de dag die voor haar lag, die ongetwijfeld rustig en saai zou zijn.

Haar oude rode autootje bracht haar op tijd op het werk. Die auto was al heel lang in de familie. Haar vader had hem op haar twintigste verjaardag aan haar gegeven. De auto behoorde nu officieel tot de oldtimers, maar hij voldeed voor haar perfect. Het verkeer onderweg naar haar werk was rustig. Het was een van de prettigste kanten van deze baan dat ze pas om halftien hoefde te beginnen. Aan de andere kant was er vaak weinig van de avond over als ze eindelijk thuiskwam na de uitzending van het avondjournaal en de vergadering die erna werd gehouden. Dan was het soms handig om nog naar late berichten te kijken, en kwam ze pas laat in de avond thuis, maar ze was in plaats daarvan 's ochtends vrij. Die tijd kon ze goed gebruiken.

Verdorie, ze was vergeten dat Ívar die dag en de dag erop de leiding had op de afdeling. Hun verhouding verliep wat stroef, of in elk geval, dat vond zij. Hij was twee jaar geleden bij de nieuwsdienst terechtgekomen, toen zij zich na haar master als psycholoog probeerde te vestigen. Een arrogante kwast, die zichzelf heel belangrijk vond en die van de concurrent was komen overwaaien. Hij zag haar nog steeds als een nieuweling, hoewel ze alles bij elkaar genomen meer ervaring in de journalistiek had dan hij, al was haar ervaring over verschillende perioden uitgesmeerd. Hij leek haar geen grote zaken te durven toevertrouwen en zij had het gevoel dat ze niet sterk genoeg was om met haar vuist op tafel te slaan en zich daartegen te verzetten. Misschien had ze dat vroeger wel gekund, maar nu niet meer.

Ze ging aan de tafel in de vergaderkamer zitten. Ívar zat aan het hoofd met een klein notitieboekje, dat hij altijd bij zich had, en enkele papieren, nieuwsberichten die ofwel bij een journalist terechtkwamen of in de prullenmand.

‘Ísrún, heb je al iets gemaakt van die beelden van de zomer?’

Hoorde ze iets spottends in zijn stem? Of was ze ten onrechte achterdochtig?

‘Nee, ik ben van plan daar vandaag mee aan de gang te gaan. Ik heb vanavond wat klaar. Twee minuten?’

‘Ai, maak er maar anderhalf van. Hooguit.’

Haar collega’s waren nu ook aan tafel komen zitten en de ochtendvergadering was officieel begonnen. Een nieuwe nieuwsdag was aangebroken.

‘Hebben jullie vanochtend ook last gehad van de vervuiling in de lucht?’ vroeg Kormákur. Hij leunde naar achteren in zijn stoel en kauwde op zijn balpen. Hij werd meestal Kommi genoemd, voornamelijk omdat hij zo’n hekel had aan die bijnaam.

‘Ja, het is vast as van de vulkaanuitbarsting die hierheen is overgewaaid, iets wat zich bij die uitbarsting heeft opgehoopt, denk ik,’ zei Ívar.

‘Ik dacht dat die uitbarsting voorbij was,’ zei Kormákur. ‘We kunnen alvast één nieuwsbericht schrappen!’ Hij grijnsde.

‘Ísrún, lukt het jou om dat te checken? Maak er een sfeerbericht van. “De uitbarsting komt terug... terug naar Reykjavík”, snap je? Iets in die richting.’ Ívar lachte. Overdreven, vond ze.

‘Oké, en dan nu de grote zaken,’ zei hij toen.

Precies. Ze wierp hem een geërgerde blik toe.

‘Ik heb begrepen dat er vanochtend een lijk is gevonden in het noorden, vlak bij Sauðárkrókur, bij een huis in aanbouw; het is allemaal nog niet bevestigd. Kommi, kun jij daarnaar kijken? Het wordt natuurlijk het eerste bericht vanavond, tenzij die vulkaanuitbarsting opnieuw begint.’

Kormákur knikte. ‘Ik ga er meteen mee aan de slag.’

Toch geen saaie dag. Alleen voor haar.

3

Het was helemaal niet de verwachting geweest dat Ari Thór Arason zo lang bij de politie in Siglufjörður zou blijven. Er waren nu krap twee jaar voorbij sinds hij naar het noorden was verhuisd, vlak voor hij de politieacademie had afgesloten, nadat hij met zijn studie theologie was gestopt. De eerste winter was je reinste hel op aarde geweest; de dichte sneeuw leek als enige taak te hebben om hem te verstikken. De eerste zomer was heel anders geweest dan de winter – warm, helder – en nu had hij het zelfs een tweede winter uitgehouden. Het isolement en de duisternis verdroeg hij nog altijd slecht, maar alles wende. Het werd in elk geval allemaal veel gemakkelijker als je de zon weer kon zien. De maand juni was voorbij en ze hadden een paar mooie warme dagen gehad, maar de zomer was hier alweer langer aan de gang dan in het zuiden, dus er zouden er in deze noordelijke contreien wel niet veel meer volgen.

Tómas, de politiecommissaris in Siglufjörður, had hem die ochtend gebeld en gevraagd of hij vroeger kon komen. Zijn dienst zou pas 's middags beginnen, maar Ari was er al om negen uur. Tómas had over de telefoon weinig gezegd, maar hij leek bezorgd, naar zijn stem te oordelen. Tómas was tegenwoordig toch al somber gestemd; hij had het er moeilijk mee dat zijn vrouw naar het zuiden was verhuisd en was gaan studeren. Niemand rekende erop, behalve misschien Tómas zelf, dat ze zou terugkeren naar Siglufjörður. In naam waren ze nog bij elkaar; dat was meer dan je kon

zeggen van Ari en zijn ex, Kristín. Hun relatie was voorbij en Ari had inmiddels alle hoop laten varen dat het gedoofde vuur nog was op te porren. Er waren ruim vier jaar voorbij sinds Ari en Kristín elkaar hadden ontmoet. Hij studeerde theologie en zij geneeskunde. Het was liefde op het eerste gezicht, zij had hem min of meer gered; hij was zijn ouders op jonge leeftijd kwijtgeraakt, was bij zijn oma opgegroeid en was voornamelijk op zichzelf aangewezen geweest. Bij Kristín vond hij de warmte en de geborgenheid waar hij zo naar had verlangd. Toen hij naar Siglufjörður verhuisde, was het echter of alles ineens stortte. Zij was het niet eens geweest met zijn beslissing, was in Reykjavík blijven wonen en had hem niet eens met Kerstmis opgezocht. Hij was ontevreden met haar reactie en geleidelijk aan verminderde hun contact, tot hij een verkeerde afslag nam. Zijn pianolerares in Siglufjörður, een jong meisje uit de Westfjorden, Uгла, had hem in haar greep gekregen en had net zo'n invloed op hem gehad als Kristín. Ze had hem een gevoel van geborgenheid gegeven in de kou en de eenzaamheid in Siglufjörður. Het begon met een kus en er was een bezoek aan haar slaapkamer op gevolgd, waar niets was gebeurd. Dat maakte echter geen verschil: hij was Kristín ontrouw geweest, daar kon hij niet omheen. Hij had zich door de sneeuw en de duisternis laten verblinden en gedacht dat hij verliefd was. Nu wist hij dat hij eigenlijk maar van één vrouw hield en dat was Kristín.

Verblind door dat valse liefdesvuur had hij Kristín gebeld om de relatie te beëindigen en had hij haar verteld dat hij iemand had ontmoet in Siglufjörður. Het gesprek had na die mededeling niet lang geduurd. Hij hoorde geraas en een klap; het leek er nog het meest op dat ze de telefoon op de grond had gegooid. Later hoorde hij pas dat zij haar baan en haar stageplaats in Reykjavík had opgezegd om naar Akureyri te verhuizen, zodat ze bij hem in de buurt kon zijn.

Stomme idioot... Hoe had hij zo dom kunnen zijn?

De 'relatie' met het meisje in Siglufjörður was abrupt tot een einde gekomen toen hij haar eindelijk had verteld dat hij al die tijd een vriendin in het zuiden had gehad. Als ze een telefoon in haar hand had gehad, had ze er ongetwijfeld mee gegooid, naar hem. Daarna waren er geen pianolessen meer.

Hij miste Kristín. Hij had een paar maal geprobeerd haar te bellen in de zomer na hun relatiebreuk, maar zonder succes. Hij had haar ook enkele mails gestuurd, maar die bleven onbeantwoord. Nu waren er een paar maanden voorbijgegaan sinds hij voor het laatst had geprobeerd contact met haar op te nemen. Hij wist dat ze naar Akureyri was verhuisd en daar haar bachelor had afgesloten. Hij had van gemeenschappelijke vrienden in Akureyri gehoord dat ze een baan had aangenomen in het ziekenhuis daar; het was moeilijk om te weten dat ze zo dichtbij was, maar toch zo ver weg.

Hij had zich daarna ondergedompeld in zijn werk en zich als nooit tevoren uitgesloofd. Er was weinig anders wat hij met zijn leven kon doen.

Ari had die ochtend iets gezonds te eten willen kopen voor hij naar het bureau ging. Hij kon niet werken met een lege maag; hij was opgestaan en had zich niet eens de tijd gegund om thuis aan zijn keukentafel te gaan zitten.

Er waren ongewoon veel toeristen in de stad, die dag. Een kleine toeristenboot was 's ochtends aangemeerd in de haven en het stadje bruiste van het leven. De toeristen stonden enthousiast foto's te nemen tussen de schoolkinderen die net waren gearriveerd om in de zomer bij de boeren te werken en die rondsjouwden met harken en ander gereedschap. Uit de bakkerij kwam de geur van kaneel en chocolade. Uitnodigend, maar niet geschikt als ontbijt. Ze hadden de plaatselijke krullen gebakken, de zogenoemde 'knokkels', die – Ari

moest het toegeven – de krullen uit Reykjavík overtroffen. Hij keek naar binnen. De bakkerij stond vol toeristen die allemaal hetzelfde dachten. De bakker moest dus wachten tot een beter moment en Ari ging in plaats daarvan naar het viswinkeltje en vroeg om stokvis. Het was niet zijn gewoonte om stokvis als ontbijt te eten, maar het was een gezonde en goede maaltijd.

‘Wil je zeewolf, net als anders?’ vroeg de visboer.

‘Ja, graag.’

‘In orde, meneer de pastoor.’

Ari stoorde zich hieraan, betaalde voor de vis en nam wat kortaf afscheid. Hij werd door sommigen af en toe ‘de pastoor’ genoemd, een bijnaam die ontstond toen bekend werd dat hij theologie had gestudeerd. Hij was er nog steeds niet aan gewend.

Tómas rook de zeewolf meteen toen Ari op het bureau aan de tafel in de koffiehoek ging zitten en aan zijn late ontbijt begon.

‘Niet weer, hè? Krijg je daar nou nooit genoeg van?’

‘En ik dacht nog wel dat ik hierdoor een echt kind van de stad was,’ antwoordde Ari en hij ging door met eten alsof er niets aan de hand was.

‘Er is iets binnengekomen. Hlynur is onderweg, hij neemt vandaag de dienst waar,’ zei Tómas.

Tómas was enorm veranderd sinds zijn vrouw naar het zuiden was verhuisd. Hij leek wel tien jaar ouder te zijn geworden. Zijn jovialiteit was vrijwel verdwenen en het aantal haren op zijn hoofd was afgenomen. Er was daar geen sprake meer van een volle bos.

Er bestond geen twijfel over dat Tómas eenzaam was. Ari wist dat de jongste zoon van het echtpaar nu ook het huis uit was; hij woonde in een studentenflat bij de hogeschool in Akureyri en had voor de zomer werk gevonden in de stad, waar hij met twee vrienden een kamer had gehuurd.

Hij kwam soms in het weekend bij zijn vader op bezoek, maar dat was alles. Tómas was dus meestal alleen in het huis in Siglufjörður.

‘Er is een lijk gevonden,’ zei Tómas toen Ari was gaan zitten.

‘Een lijk?’

‘Ja, in Skagafjörður, op het Reykjaströnd, bij een zomerhuis dat daar in aanbouw is, vlak bij de Grettislaug.’

‘Wat heeft dat met ons te maken?’ vroeg Ari, maar hij had er meteen spijt van dat hij zo kort door de bocht reageerde. Hij was een beetje moe, had de avond ervoor niet in slaap kunnen komen en had willen uitslapen.

‘Een jongen uit Schotland heeft het lijk gevonden. Hij was op weg naar de warme bron en reed erlangs,’ zei Tómas, die niet van plan leek om zich door Ari te laten onderbreken. ‘Het zag er niet fraai uit, ik kreeg zojuist foto’s toegestuurd van de plaats delict.’

‘Moord?’

‘Geen twijfel over, maestro. Een brute moord. Die arme kerel was nagenoeg onherkenbaar, was met een eind hout in zijn gezicht geslagen, en er zat bovendien nog een spijker in dat stuk hout waarmee hij recht in zijn oog is geraakt. Ons is gevraagd om te helpen met het onderzoek. De man had zijn domicilie hier in de stad.’ Uit zijn woordkeus kon je opmaken dat Tómas bedoelde dat de man geen geboren inwoner van Siglufjörður was.

‘Iemand van buiten?’ vroeg Ari.

‘Ja, precies. Elías Freysson. Ik heb hem nooit ontmoet, niet dat ik weet tenminste. Een aannemer. Hij heeft gewerkt aan de Héðinsfjarðartunnel. Ik heb ze gezegd dat wij hier in de stad alvast informatie over hem zouden verzamelen. Ik wil dat jij dat op je neemt.’ Zijn stem was vastberaden, sterk. ‘Ik werk uiteraard naast je, maar het wordt tijd dat jij meer de kans krijgt om verantwoordelijkheden te dragen.’

Ari knikte. Dat beviel hem prima. Hij leefde helemaal op, de vermoeidheid verdween als sneeuw voor de zon. Hij dacht eraan, niet voor de eerste keer, dat Tómas misschien overwoog om naar het zuiden te verhuizen – naar zijn vrouw – en dat hij het politiebureau in veilige handen wilde achterlaten.

‘Je zei dat Hlynur vandaag dienst heeft. Begrijp ik goed dat hij niets met deze zaak te maken krijgt?’

‘Inderdaad, maestro,’ zei Tómas.

Ari haalde verlicht adem, maar hoopte dat zijn opluchting niet al te zichtbaar was. Hij kon zich niet indenken met Hlynur te moeten samenwerken. Ze konden elkaar niet uitstaan, nog afgezien van het feit dat Hlynur de afgelopen maand vrijwel nutteloos was geweest op het werk, wat de reden daarvoor ook mocht zijn. Hij kwam steeds doodmoe op het werk aan, leek slecht te hebben geslapen en was er met zijn hoofd niet bij.

‘Oké, dan begin ik meteen,’ zei Ari. ‘Weet je wie de voorman was van Elías in de Héðinsfjarðartunnel?’

‘Ik weet dat Hákon daar werkte. Hákon Halldórsson.’ Hij voegde eraan toe: ‘Hij komt uit Siglufjörður.’ Aan zijn stem te horen was dat alles wat hij over de man hoefde te weten.